

Agriculture of

Lithuania

2004

MINISTRY OF AGRICULTURE OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

CONTENTS

1. LITHUANIA	02
2. AGRICULTURE AS A PART OF THE COUNTRY'S ECONOMY	03
3. CONDITIONS OF THE AGRICULTURAL DEVELOPEMENT. OVERVIEW.	04,
3.1. Integrated accounting and control systems	05
3.2. Agrarian reform	06
4. THE AGRICULTURAL STRATEGY, MEASURES, AND OBJECTIVES	07
4.1. Administration and local authority	08
5. RURAL DEVELOPMENT INSTRUMENTS	09
5.1. National Paying Agency	10
5.2. Rural credit guarantee fund	12
5.3. Agricultural and Food Products Market Regulation Agency	13
5.4. Science, training, and consultations	14
6. RURAL SUPPORT AND AID ON EU CONDITIONS	15
6.1. Rural support programme	16
6.2. The project of the rural development plan for 2004 - 2006	17
6.3. The general programming document	18
7. FOOD AND AGRICULTURAL PRODUCTION	19
7.1.1. Cereal	20
7.1.2. Flax	21
7.1.3. Colza (rape)	22
7.1.4. Fruits and vegetables	23
7.2. Animal husbandry	24
7.2.1. Milk	25
7.2.2. Meat	26
7.3. Organic farming	27
7.4. Rural tourism	28
7.5. Fish farming	29
8. QUALITY POLITICS	30
8.1. Food and veterinary control	
8.2. Animal breeding	
8.3. Plant health treatment	
8.4. Seed growing	
9. LITHUANIAN FOOD AND AGRICULTURAL INDUSTRY. FOREIGN TRADE	
9.1. Market regulation measures	

TIESIOGINIU IŠMOKŲ PROGRAMOS IR IŠMOKOS 2003 M.

Eil.nr.	Išmokos rušis	Išmoka, mln. Lt
1	tiesiogines išmokos už 2003 metų derliui pasetu ir subrandintu grūdams grūdinių augalų pasėliu hektara;	11,08
2	tiesiogines išmokos pieno gamintojams už karves	56,4
3	tiesiogines išmokos už 2003 m. rapsu pasėliu plotus;	5,17
4	vienkartines tiesiogines išmokos už eriavedes;	0,55
5	tiesiogines išmokos už intensyviai prižiurimus verslinius vaismedžių sodus ir uogynus 2003 metais;	2,47
6	vienkartines tiesiogines išmokos už biciumų ūkį;	1,16
7	vienkartines tiesiogines išmokos už karves ūkį;	0,78
8	tiesiogines išmokos už paskerstus galvijus;	2,97
9	tiesiogines išmokos už pluoštinių linų pasėliu hektara;	13,21
10	kompensacines išmokos ukiniškai už mažiausią palankiosios ukiniškai vietovės;	8,45
11	subsidijos bulvių auginimo už 2003 metų derliaus krakmolo gamybos imonoms parduotas bulves;	0,4
12	parama ūkio subjektams, nukentejusiems nuo sausras.	0,118

Šaltinis: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, Nacionalinė mokejimo agentūra prie Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos, 2004.

5.1. NACIONALINE MOKEJIMO AGENTURA

SAPARD paramos administravimo etapas

Siekiant užtikrinti nacionalines **Specialiosios kaimo remimo programos ir Specialiosios ūkio ir kaimo pletros programos (SAPARD)** efektyvų įgyvendinimą, 1999 m. lapkričio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu buvo įsteigta Nacionalinė mokejimo agentūra prie ūkio ministerijos (NMA, Agentūra). 2001 m. lapkričio 26 d. Europos Komisija priėmė sprendimą, suteikianti teisei Nacionalinei mokejimo agentūrai bei kitoms susijusioms Lietuvos Respublikos institucijoms savarankiškai administruoti SAPARD paramos lėšas. Agentūra dalyvavo atrenkant ir įvertinant projektus, kurie finansuojami iš SAPARD paramos bei Specialiosios kaimo remimo programos lėšų ir yra atsakinga institucija už programų administravimą. Agentūros veiklos tikslas - Lietuvos Respublikos įstatymu ir kitu teises aktu nustatyta tvarka įgyvendinti Lietuvos ūkio ir kaimo pletros politikos priemones.

Pagrindiniai Agentūros uždaviniai yra:

- * skatinti šalies ūkio ir kaimo pletra, vykdant Specialiosios kaimo remimo programos bei SAPARD paramos ūkio ir kaimo pletrai lėšų tvarkymą ir užtikrinti jų naudojimo kontrolę;
- * pagal kompetenciją įgyvendinti Nacionalinę kaimo pletros programą 2000-2006 metams Europos Sąjungos struktūrinio SAPARD programos lėšų panaudojimui;
- * pagal kompetenciją vykdyti kitas Lietuvos ūkio ir maisto ūkio sektoriaus valstybės paramos priemones.

SPECIALIOJI KAIMO REMIMO PROGRAMA

Tai nacionalinė valstybės paramos ūkio ir kaimo pletrai programa, finansuojama valstybės biudžeto lėšomis.

Pagrindiniai programos tikslai:

- * didinti ūkių, galinčių konkuruoti Lietuvos ir užsienio rinkose, efektyvumą;
- * diegti perspektyvias gamybos technologijas;
- * gerinti ūkio darbuotojų darbo sąlygas.

Nacionalinė mokejimo agentūra dalyvauja tiesioginių išmokų mokejimo ūkio subjektams bei investicinių programų administravimo procese.

Nacionalinės paramos apimtys dideja

Didinama valstybės parama ūkio. Jei 2001 m. ūkio ūkiui (įskaitant melioraciją, miškininkystę ir veterinariją) buvo skirta 618,7 mln. Lt, o Kaimo remimo programai - 266 mln. Lt, tai 2003 m. atitinkamai - 812,1 ir 375,5 mln. Lt (įskaitant papildomai skirtus 67 mln. Lt ūkio subjektų pajamoms palaikyti ir 57 mln. Lt akcizo kompensacijoms už dyzelinius degalus mokėti), arba atitinkamai 31 ir 41 proc. daugiau negu 2001 m. 2004 m. finansavimas ūkio ūkiui (įskaitant melioraciją, miškininkystę, ūkininkystę ir veterinariją, lyginant su 2003 m. dideja beveik du kartus (2004 m. asignavimai - 1,418 mlrd. Lt, iš jų Europos Sąjungos lėšos - beveik 512,6 mln. Lt).

Investicinė parama

Siekiant didinti ūkių, galinčių konkuruoti tiek Lietuvos, tiek užsienio rinkose, efektyvumą, 2003 m. ūkio ūkiams buvo teikiama ir nacionalinė investicinė parama. Pagal ūkių modernizavimo dalinio finansavimo taisyklę buvo remiamas naujų traktorių ir kombainų įsigijimas, kompensuojant 20 proc. (jauniesiems ukiniams 25 proc.) įsigijimo išlaidų (431 ūkio veiklos subjektui išmokėta 3,6 mln. Lt, dar apie 3 mln. Lt bus išmokėta 2004 m. pradžioje); ukiniams, kuriems Europos Sąjungos reikalavimus atitinkancius pieno ūkius, buvo kompensuojama 40 proc. vieno investicijų projekto einamųjų metų investicijų išlaidų (programai panaudota 6,5 mln. Lt); buvo vykdoma smulkesniųjų pieno ūkių (laikanciu 5-15 karvių) investicinių išlaidų ūkio pertvarkymui kompensavimo programa (pieno higienos ir gamybos sąlygos buvo pagerintos 632 ūkiuose, investicijų kompensacijoms panaudojant 2

mln. Lt).

Tiesiogines išmokos

Nuo 2000 m. palaipsniui buvo atsisakoma kainu subsidijų ir pereinama prie tiesioginių išmokų sistemoms. Siekiant palaikyti ūkio pajamas, diferencijuotos tiesioginės išmokos 2003 m. buvo mokamos už rapsus, ankštinius, aliejinius ir eterinius augalus, linus, bulvių ir daržovių, modernizuotuose ūkiniuose ūkiniuose auginamų kultūrų paselius, intensyviai prižiūrimus verslinius vaismedžių sodus ir uogynus, karves, ūdines, eriavedes, bacių ūkimas, paskerstus galvijus, laikomas meliamas karves, taip pat kompensacines išmokas ūkininkaujantiems mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse. 2003 metais išmoketa 193 mln. Lt tiesioginių ir kompensacinių išmokų (2000 m. čiam tikslui buvo panaudota 36 mln. Lt, 2001 m. – 87 mln. Lt, 2002 m. - 169 mln. Lt).

2004 m. tiesioginėms išmokoms numatyta beveik 292 mln. Lt

2003 m. valstybės parama pieno sektoriui buvo - 56,4 mln. Lt. tiesioginių išmokų už karves ir 56 mln. Lt parama pieno perdirbimo įmonėms ūkio supirkimo kainu palaikymui.

Buvo teikiama parama nelaimės atveju.

Kompensacines išmokos

Remiamas jaunuju ūkininku isikurimas, kooperacija, ekologinio ūkio pletra ir kitos priemonės. Pletojant ekologinę ūkio tiesioginėms išmokomis paremti 697 ūkiai, kuriems išmoketa 3,8 mln. Lt. Remiant jaunuosius ūkininkus, 48 ūkininkams kompensuota 1 mln. Lt, dar 1 mln. Lt bus išmoketa 2004 m. pradžioje. Teikiant paramą ūkio kooperatyvams ilgalaikio turto isigijimui išmoketa 2,7 mln. Lt, dar 4,7 mln. Lt numatoma išmoketi 2004 m. už 2003 m. patvirtintus, bet neįvykdytus projektus. Kompensacinėms išmokoms mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse skirta 8,4 mln. Lt.

Sudarant ūkio tiesioginėms sąlygas isigyti neapmokestinta akcizu gazoli (dyzelinis degalus) ir gaminti pigesnes ūkio produkcija, ūkio, tvenkinu ir kitu vidaus vandenu ūkininkystės produkcijos gamintojams 2003 m. buvo grąžinta 80,8 mln. Lt akcizo už dyzelinius degalus. Vadovaujantis Akcizu istatymu nuo 2004 m. sausio 1 d. gazoli ūkio tiesioginėms isigyti be akcizo

ES INVESTICINE (SAPARD) ir NACIONALINE PARAMA

2003 m. išaugo investicijos į ūkio ūkio. Didele investicine parama Lietuvos ūkio ir maisto ūkio gauna iš SAPARD programos. SAPARD igyvendinama remiantis Nacionaline ūkio ir kaimo pletra programa, kuri oficialiai patvirtinta 2000 m. lapkričio 27 d. Europos Komisijos sprendimu Nr. 3329. Čios programos igyvandinimui ES yra numaciusi Lietuvos ūkio ir kaimo pletra iki 2006 m. kasmet skirti po 30 mln. eurų. SAPARD paramos lečos, kaip ir ES struktūriniu fondu lečos, skiriamos per daugiametes programas. SAPARD yra paramos lečos, o ne paskola, ir ju grąžinti nereikia, išskyrus tuos atvejus, kai parama panaudojama ne pagal paskirti. SAPARD parama skiriama su sąlyga, kad projektai bus bendrai finansuojami ir iš čalies nacionalines paramos fondu.

Baigiamas SAPARD programos paramos lečų skirstymas

Baigdam pirmąjį ES paramos lečų skirstymo veiklos etapą, t.y. SAPARD programos paramos skirstymą, Nacionaline mokejimo agentura vasario

men. prieme paskutines paraičkas čiai paramai gauti ir ju projektai baigiami vertinti. Per dvejus metus SAPARD parama administruojanti NMA gavo 1159 paraičkas. Su paramos gavejais pasiračyta 630 sutarciu, joms igyvendinti yra numatyta skirti per 523,332 mln. litu paramos lečų (2004.03.29). 185 projektai jau baigti igyvendinti. Didelis pareičkeju aktyvumas leme, kad per dvejus metus laikotarpi buvo pasiračytos paramos sutartys, kuriu paramos suma beveik siekia ketverių metų SAPARD lečų asignavimus. Iš viso SAPARD igyvandinimui 2000-2003 metais skirta virš 554 mln. litu, iskaitant Lietuvos bendrai finansuojama 25 procentu dali. Vidutiniškai iš SAPARD paramos lečų buvo kompensuojama 45-50 proc. tinkamu investiciniu išlaidu.

Pateikdami verslo plana agenturai, ūkio subjektai tureju labai kruopščiai paskaiciuoti planuojamos atlikti investicijos atsipirkima, nurodyti produkcijos realizacijos rinkas ir pan. NMA verslo planus vertina labai griežtai: - pirmiausia atsiūvelgiama į ūkio ekonominio gyvybingumo rodiklius, o tik paskui analizuojama, ar projektas išlaikys konkurencija, ar bus gyvybingas. Keletas ūkio subjektu, sėmingai igyvendine SAPARD lečomis remiama viena projekta, kreipėsi ir antrasyk pateikdami taip pat perspektyvu verslo plana. Agenturai pateiktu projektu vertinimo profesionalumo irodymas – ne vienas pareičkejas, besinaudojantis SAPARD parama nebankrutavo.

Siekdama užtikrinti skaidru paramos fondu lečų administravimą, užtikrinti kelia galimiams paūdeimams ir apsaugoti Lietuvos bei ES finansinius interesus, NMA glaudžiai bendradarbiauja su teisesaugos institucijomis. Lečų grobstymo nebuvo išvengta visose SAPARD parama besinaudojanciose valstybese. Lietuvoje netinkamai išmoketu lečų suma sudaro tik 0,13 proc., tuo tarpu kitose čalyse čis skaičius siekia 3 – 5 proc. bendros paskirstytos paramos sumos. Europos kovos su sukciavimu (OLAF) pareigūnai Lietuva vertina kaip viena iš paūngiausiai SAPARD parama besinaudojanciu čaliu.

NMA pasirengusi administruoti ES struktūriniu fondu skiriamas lečas SAPARD paramos administravimas NMA buvo lyg ir priečistojimine pamoka. Lietuvai tapus ES nare, Agentura oficialiai pradeda naują, daug sudetingesnį ir daug platesnį veiklos etapą – ES bendrosios ūkio politikos priemoniu igyvandinimą - Europos ūkio orientavimo ir garantiju fondu (EUGGF) kaimo pletrai skirta kompensacines ir investicines paramos programu lečų administravimą ir toliau tesia nacionaliniu kaimo remimo programu lečų administravimą bei SAPARD paramos lečomis igyvandinamą projektų priežiurą.

Lietuva pasieksianti ES paramą ūkio ūkio, vertinant skaičiais, yra ispuodinga – visa parama siekia 1,4 mlrd. litu; ja sudaro net 60 paramos priemoniu. Be to, dar reikia prideti 2004 m. tiesioginėms išmokoms skirtus beveik 292 mln. litu. Beje, 2004 m. tiesiogines išmokos buvo pradetos administruoti jau kovo 1 d.

NMA tiesioginiu išmoku administravimą palengvins baigiama idiegti integruota administravimo ir kontroles sistema (IAKS), kurioje bus kaupiami reikalingi duomenys apie paseliu plotą bei gyvuliu skaičius pokycius.

Rengiant EUGGF lečų ir kitu kaimo remimo programu administravimo proceduru apračymus, kartu vyko ir vyksta labai intensyvi ir plati informacine čvieciamoji kampanija apie galimybes ir sąlygas pasinaudoti čiu fondu parama.

Valdu registre užregistruota 250 tukst. ūkio – vadinas, tiek bus NMA pateikta tiesioginėms išmokoms gauti. Be to, dar laukiama 100 tukst. paraičku Kaimo pletra paramai gauti, 50 tukst. pieno kvotu pareičkeju. Nesuspejusieji pasinaudoti SAPARD lečomis jau su viltimi ūvelgia į busima ES fondu paramą, kurios pagalba tikisi modernizuoti ūkio. O kur dar pareičkejai, norintys gauti eksporto subsidijas, intervencijos priemonės ir t.t.

Į ES paramą pretenduoja didelis skaičius ūkio ūkio, todėl jau dabar